Трибуна вільного українського слова на вільній американській землі

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Адреса Редакції і Адміністрації: 'Svoboda', 81-83 Grand St. Jersey City 3, N. J. Тел.: HEnderson 4-0237, 4-0807. УНС.: HEnderson 4-1016

РІК LXI. — Ч. 222. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СЕРЕДА, 17-го ЛИСТОПАДА 1954. П'ЯТЬ ЦЕНТІВ — FIVE CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, WEDNESDAY, NOVEMBER 17, 1954. No. 222. VOL. LXI.

НОВЛЕНД ОСТЕРІГАЄ УРЯД ПЕРЕД КОМУНІСТИЧНИМИ ЗАЯВАМИ ПРО „СПІВІСНУВАННЯ"

ВІН ЗАКЛИКАЄ ДО ЗМІНИ В ЗАКОРДОННІЙ ПОЛІТИЦІ, БО КОМУНІСТИЧНЕ „СПІВІСНУВАННЯ" — ЦЕ „ТРОЯНСЬКИЙ КІНЬ"

Вашингтон. — Провідник республіканців у Сенаті сенатор Вільям Ф. Новленд під час дискусій в Сенаті над справою догани сенаторові Джозефові МекКарті виголосив промову, в якій критикував закордонну політику республіканського уряду. У цій промові він домагався, щоб президент Айзенгавер виправдав свою дотеперішню закордонну політику, а як цього не зможе зробити, щоб поробив в ній „основні" зміни. „На мою думку, казав Новленд, відповідальні конгресові комісії повинні негайно просити керманичів держави і Об'єднаних Шефів Штабу, щоб провірили нашу закордонну політику і політику оборони, і щоб ствердили, куди нас ця політика веде, і чи дійсно існує небезпека, яка на мою думку є, і яка змушує нас до зміни основних заложень нашої політики". Ця небезпека, на думку Новленда, лежить у тому, що уряд ЗДА дає себе заколисувати новою совєтською політикою про так звану можливість „співіснування" з комуністичним світом. Новленд переконаний, що Совєти говорять про „співіснування", бо хочуть при його допомозі спаралізувати оборону вільного світу та його підбити. Новленд одночасно заявив, що він проти „запобіжної війни" проти комуністичного світу, але ЗДА повинні ясно заявити комуністам, що дальша підривна акція комуністів викличе негайну дію збоку ЗДА. Гостра промова сенатора Новленда викликана тим, що в останніх своїх заявах президент Айзенгавер виявив поміркована становище до заяв комуністів про мирне „співіснування" з державами вільного світу. Це зробив президент вже після того, як Совєти знищили американський бомбовик над японською територією. Перед цією заявою президент поставив „вето" проти домагання голови Об'єднаних Шефів Штабу адмірала Артура В. Радфорда і шефа штабу морських операцій адмірала Роберта Б. Карні та шефа штабу летунства — генерала Натана Ф. Твайнінґа, щоб дозволити урядові Національного Китаю бомбардувати комуністичний Китай та не допустити до комуністичної висадки на острові Квімой. Новленд твердив у своїй промові таке: 1. Совєтська пропаґанда говорить про мирне „співіснування", бо хоче тим способом зискати на часі та зрівнятися в атомовій зброї із ЗДА. Совєтська пропаґанда — це „троянський кінь", яким то підступом комуністи хочуть обдурити ЗДА. 2. Коли Совєти матимуть потрібне число атомової зброї, вони знову почнуть аґресії проти прикордонних держав, бо знатимуть, що тоді важко буде починати атомову війну. 3. Цю ціль Совєти зможуть осягнути між роками 1957 до 1960. 4. Коли їм це вдасться осягнути — то це буде комуністична перемога. 5. Тому на думку Новленда, ЗДА мусять змінити свою політику і оборону, і це повинен зробити новий Конґрес за згодою обох партій.

ЧЕРГОВІ НАРАДИ ЕКЗЕКУТИВИ ЗУАДКОМІТЕТУ

Филаделфія. — Дня 13 листопада відбулися місячні збори екзекутиви Злученого Українського Американського Допомогового Комітету. Присутні: д-р Л. Мишуга, голова, д-р М. Стахів, заст. голови, пані Павлина Різник, секретар, п. М. Дубас, касир. Наради відбулись в домівці установи (866 Норт, 7 вулиця). В справі переселення стверджено, що вислано до Вашинґтону 600 готових ашурансів на 1,307 осіб. У підготові є дальших 150 ашурансів на 242 особи. В останньому місяці прибуло ще 32 особи на ашуранси із секції „3 сі" закону про ДіПі. Перевірено кандидатів на представників ЗУАДКомітету для Переселенчих Комісій при урядах губернаторів різних стейтів. Обговорено проблему дальшої допомоги у полагодженні справи Петра Вальківця та йому подібних випадків. Ухвалено, щоб ЗУАДКомітет знову інтервеніював у цій справі в уряді в Вашинґтоні та перевірив її теперішній стан. ЗУАДКомітет дістав запрошення взяти участь в 3-ій сесії Інтерґовернментал Комміттi фор ди Мувмент оф Міґрентс, як теж в Сесії О. Націй (Гай Комишнер фор Рефюджіс ін ди Юнайтед Нейшенс). Обидві установи радитимуть в Женеві (Швайцарія) у першій половині грудня. Волюнтарні організації запрошені як „офіціяльні дорадники". Перша з згаданих міжнародних установ обговорюватиме, між іншим, технічну та матеріяльну сторони перевезення нових імміґрантів. Друга буде займатись моральною, правною й матеріяльною опікою над тими втікачами, які не зможуть виїхати в нові країни поселення. Прийнято до відома звіт з нарад із представниками Пласту, Пластприяту та оселі „Черче" в справі літніх осель для дітвори. Обговорено ціну та кількість примірників Ювілейної Книги ЗУАДКомітету. Розглянено надісланий з Европи проєкт спільних виступів і співпраці ЗУАДК (представництво в Европі) та ЦПУЕН. Прочитано начерк Різдвяної відозви в справі Коляди на харитативно-допомогову та переселенчу акцію ЗУАДК. Стан каси з кінцем жовтня: $36,096.73.

ЗДА ПРИЗНАЧИЛИ 100 КҐ АТОМОВИХ МАТЕРІЯЛІВ ДЛЯ ОБ'ЄДНАНИХ НАЦІЙ

Об'єднані Нації. — Амбасадор ЗДА при Об'єднаних Націях, Кебот Лодж, заявив з уповноваження від президента Айзенгавера, що З'єдинені Держави призначили 100 кґ. себто 220 ф. атомових матеріялів для інших держав, щоб під протекторатом Об'єднаних Націй і в рямцях програми ОН зужити їх на експерименти для мирових цілей. Кебот Лодж не пояснив ближче, які це саме матеріяли, де вони тепер знаходяться і кому саме та коли будуть передані. Тільки в часописних коментарях говориться про те, що матеріяли, про які мова, можуть послужити головно для витворення електричної енерґії. Свою заяву Кебот склав на комісії ОН — Політичній і Безпеки. Заява американського репрезентанта є формально відповіддю на заклик арґентинського репрезентанта генерала Ромульо з останньої середи, щоб ЗДА і ССР склали по 220 ф. вибухового матеріялу до рук Об'єднаних Націй для продукції ізотопів, що мають широке застосування в медицині, промислі й хліборобстві, і для вишколення технічних сил. Вишинський не зайняв в цій справі ніякого становища. У вибраній недавно підкомісії із 7-ми держав для розгляду всіх існуючих внесків у справі роззброєння й атомової контролі більшість є проти совєтського внуску, щоб нова аґенція ОН, яка займалась би справами стосування атомової енерґії для мирних цілей, підлягала Раді Безпеки, бо тоді СССР міг би в кожній хвилині спаралізувати роботу тієї аґенції своїм новим „вето".

ІДЕН Й АДЕНАУЕР ВІДКИДАЮТЬ ПРОПОЗИЦІЮ МОСКВИ

Лондон. — Англійський міністер закордонних справ Антоні Іден виголосив в палаті громад промову про найважнішу справу, яка тепер цікавить світ, а саме про совєтські політичні цілі й ославлену „мирову офенсиву" Москви та виразно окреслив становище англійського уряду до питання нових мирових переговорів з Совєтами. Іден ствердив, що зміна совєтської тактики не означає зміни основних совєтських цілей і що остання нота Молотова в справі скликання на 29 ц. м. великої конференції всіх европейських держав та Америки різниться від попередніх подібних совєтських нот тільки тим одним, що визначає термін такої конференції. В ніодній актуальній справі СССР — казав Іден — не змінив досі свого мериторичного становища. Москва, мовляв, змагає далі до розбиття єдности Заходу й замаює його мировими пропозиціями, але Захід не повинен зійти з наміченого шляху, яким є зіспоєння спершу всіх власних сил. Тому Іден станув на зайнятому вже раніше становищі, що переговори з Совєтами можуть засадничо початись тільки після ратифікування Паризького договору про озброєння Західньої Німеччини й прийняття її до НАТО, і після того, як Совєти докажуть ділом, що вони дійсно змінили свої політичні цілі й намічена конференція не буде новою витратою часу. У дебаті, яка розвинулася після промови Ідена, цей останній назвав мировий договір з Австрією і згоду на міжнародну атомову контролю як ті справи, в яких Москва може виказати ділом своє дійсно мирове обличчя. Промова Ідена, як зазначає лондонський кореспондент „Н. Йорк Таймс-а" Мідлтон, мала на цілі протидіяти настроям, що їх витворює серед пацифістичних, наївних і лівих англійських кіл безупинна совєтська „пропаґанда миру", получена з хвилею совєтських відвідувачів, що заливає тепер Англію і служить тій самій пропаґанді.

Аналогічне становище, як Іден, зайняв також західньо-німецький канцлер Аденауер. В офіційній заяві західньо-німецького уряду кажеться, що Західня Німеччина відкидає пропозицію Молотова, стоючи на становищі, що нові переговори з Совєтами у справі об'єднання Німеччини можуть розпочатися аж після ратифікації Паризького договору. Зате відомості з Парижу стверджують деяке спантеличення серед тамошніх парляментарних кіл, які хотіли б, щоб переговори з Москвою про об'єднання Німеччини й „пакт безпеки" в Европі повести незалежно від Паризьких протоколів, сподіваючись, що може дійсно не треба буде озброювати Західньої Німеччини. Ця справа становитиме найважнішу тему для нарад між французьким прем'єром Мендес-Франсом і американським урядом в другій половині цього тижня у Вашинґтоні.

Має збільшитися число нових імміґрантів до ЗДА

Вашинґтон. — З урядових кіл повідомляють, що в перших місяцях наступного року збільшиться число втікачів з-поза залізної завіси, які прибувають до ЗДА. Урядовці Адміністрації Закордонних Операцій стверджують, що досі лише мале число цих втікачів могло прибути до ЗДА на основі нового імміґраційного закону з 1953 року. Але, починаючи з січня 1955 року, кожного місяця зможе прибувати коло тисячі нових імміґрантів. Новий закон вимагає, щоб імміґрант до ЗДА міг подати свою докладну історію впродовж двох років перед приїздом. Втікачі з-поза залізної заслони не можуть подати такої „історії", але після дворічного перебування в таборах у Німеччині або Австрії вони матимуть нагоду дістатися до ЗДА. Згідно з новим імміґраційним законом, до ЗДА могли б прибути 45 тисяч із Східньої Німеччини і 50 тисяч з усіх інших країн з-поза залізної заслони. Із Східньої Німеччини втікають щомісяця від 10 до 15 тисяч втікачів, а з інших комуністичних країн тільки по кількасот. Уряд підтримує приватні аґенції, які допомагають втікачам з-поза залізної заслони.

Трудно означити, що таке воєнний злочин

Об'єднані Нації. — Правнича комісія Об'єднаних Націй виготовила проєкт законодавства про воєнне злочинство. З'єдинені Держави, які перші започаткували були кампанію проти воєнних злочинів зараз після закінчення останньої війни й проводили на голосних процесах проти воєнних злочинців у Нюрнберґу й в Токіо, — будуть тепер противитися прийняттю цього міжнародного закону. Причиною для такого становища є сумний досвід з комуністичними державами, які зовсім інакше дефініюють поняття воєнних злочинів, як роблять це люди з вільного світу. Хоча Москва та її сателіти кричать про „мирне співіснування", проте вони вважають кожну нову власну аґресію і підривну акцію — благородним ділом „в обороні миру". Бачучи згори безвиглядність узгіднити в цій точці становища комуністів і вільного світу — ЗДА й Англія заступатимуть погляд, що дебатування над тією справою є пустою витратою часу, якщо не буде раніш устійнена тверда інтерпретація, що таке аґресія, тероризм, організація підривної роботи і т. д.

Національ-китайські кораблі продовжують бльокаду

Гонґ Конґ. — Воєнні кораблі Чіянґ Кай-шека перехопили знову два англійські вантажні кораблі, що везли крам до комуністичного Китаю. Згідно з повідомленням з комуно-китайських джерел, національ-китайські кораблі зупинили на відкритому морі англійський вантажник „Інчвеллє" посмности 1,896 тонн, пересадили на його поміст частину своєї залоги і „сплюндрували" його. Так само жертвою національ-китайського „піратства", як висловлюються комуно-китайці, впав великий англійський торговельний корабель „Інчарра" посмности 3½ тисячі тонн. Обидва названі кораблі постійно відбували рейси між Гонґ Конґом і комуно-китайськими портовими містами. Перехоплення цих двох англійських торговельних кораблів сталося майже в той самий час, коли комуно-китайці сторпедували в Формозькій протоці національ-китайський нищильник.

23 держави мусять заявитись до совєтського пляну

Вашинґтон. — Трудність відповісти Совєтам на їх останню ноту в справі скликання міжнародної конференції всіх европейських держав, а також ЗДА для виготовлення колективного пакту безпеки для Европи полягає у тому, що треба зібрати спершу засадничу опінію від 23-ох урядів, яким Москва передала цю свою ноту, а потім узгіднити текст відповіді. Тому, мабуть, не буде одної відповіді від 23-ох держав, зате всі вони будуть одностайні в тій точці, що така конференція не може відбутися в запропонованому Москвою реченці 29 листопада, бо це — мовляв — надто швидкий термін, щоб можна було приготовити до нього таку складну справу. Коли — згідно з інформаціями з різних столиць — ЗДА, Англія, Франція, Західня Німеччина, Італія, Норвеґія, Портуґалія, Туреччина й Греція і три держави Бенелюксу, одностайні в погляді, що нові переговори з Совєтами про об'єднання Німеччини, чи будь-який „колективний пакт безпеки" можуть вестись тільки після ратифікування Паризького договору й започаткування озброєння Західньої Німеччини, то такі держави, як Фінляндія і Швеція, виставлені на найбільшу небезпеку збоку СССР, чи комуністична Юґославія, схочуть напевне сформулювати своє становище багато делікатніше.

Президент просить Сенат ратифікувати договір з Німеччиною

Вашинґтон. — Президент Айзенгавер вислав до Сенату договір в справі озброєння Німеччини і просив, щоб Сенат ще на цій надзвичайній сесії його розглядав, щоб 500,000 німецьких військ могли бути включені в оборону Західньої Европи. Президент просив Сенат ратифікувати цей договір про повну суверенність Німеччини і про допущення Західньої Німеччини до повноправного членства в НАТО. Айзенгавер заявив, що цей договір оснований на змаганні всіх його партнерів до миру, і він представляє першу пробу в історії людства, як контролювати при допомозі міжнародного порозуміння озброєння окремих держав. Айзенгавер не домагається негайно ратифікувати цей договір, але він просить, щоб вже тепер Сенат вивчав його, щоб на новій сесії в січні 1955 року можна було його ратифікувати.

ЗАКІНЧЕНО ПРИГОТУВАННЯ ДО ЮВІЛЕЮ У. Н. СОЮЗУ В ШІКАҐО

Шікаґо, Ілл. (с.к.) — Приготування до гідного відсвяткування 60-літнього ювілею УНСоюзу в цьому великому місті Середнього Заходу закінчено. Окрема ювілейна книжка, що містить не лише оголошення українських організацій і окремих професійних людей, але й коротку історію розвитку союзової громади в Шікаґо, вийшла друком на гарному папері — багато ілюстрована. Головний радний Тарас Шпікула збирав оголошення і найбільше трудився, щоб книжка вийшла.

Неділя дня 21-го листопада — це Ювілейний День УНСоюзу в Шікаґо. Програма ювілейного святкування складається з двох частин. У новій шкільній авдиторії парафії св. о. Николая відбудеться ювілейний концерт о 4-ій год. пополудні. В концерті, крім місцевих мистецьких сил, Хору „Сурма" під орудою п. Плешкевича, виступить ще — уперше в Шікаґо співачка пані Вероніка Цеґельська з Вайнленд, Ню Джерзі. Головну ювілейну промову виголосить п. Дмитро Галичин, предсідник УНСоюзу. Промовлять теж місцеві головні урядники УНСоюзу інж. Степан Куропась, головний контролер, і головний радний Тарас Шпікула.

Друга частина ювілейних урочистостей поділена ще на дві частини, а саме — Ювілейний Бенкет з промовами і привітами місцевих організацій й окремих громадян, та Ювілейний Баль, на який зокрема вибирається молодь. Заповідається на Ювілейну Неділю 21-го листопада, не лише добра погода, але й велика участь місцевих громадян у ювілейному здвизі Батька-Союзу. В програмі ювілейного торжества окрему групу становитимуть найстарші члени УНСоюзу, що є членами 40 літ чи більше. Такими членами є: Петро Гавришків, Максим Музика і Осип Коцовський зі 106-го Відділу, Анна Буцяк, Текля Оленяк, Текля Косар і Марія Ґут зі 125-го, Іван Сахно, Ілля Децьо, Іван Сняданко, Пилип Сняданко, Петро Блідий, Михайло Блідий і Мартин Дженджулюк зі 220-го, Іван Гайович, Яків Квачан, Пелягія Гутмен, Михайло Тремко і Дмитро Пітух зі 221-го Відділу, Андрій Фоця, Микола Москалик, Степан Троць і Михайло Облочинський з 259-го, Гриць Гриньків, Антін Галущак, Кирило Січевський з 301-го і Микита Воробець з 379-го відділів!

Радять над міжнародною торгівлею

Женева. — У Женеві розпочались наради представників передових антикомуністичних держав над встановленням норм і митних принципів для міжнародної торгівлі. Ціллю цієї конференції є перевірити, наскільки перестарілими є постанови, прийняті в 1947 році на подібній зустрічі. Загально сподіваються — пишуть часописи — що лідер англійської делеґації, який буде головою цієї конференції, Пітер Торнікрофт, виступатиме за строгішою торговельною політикою аніж він поручав її тому 7 років, бо тепер господарська ситуація західнього світу, зокрема Англії, устабілізована. Американській делеґації проводить С. О. Во, заст. державного секретаря в господарських справах.

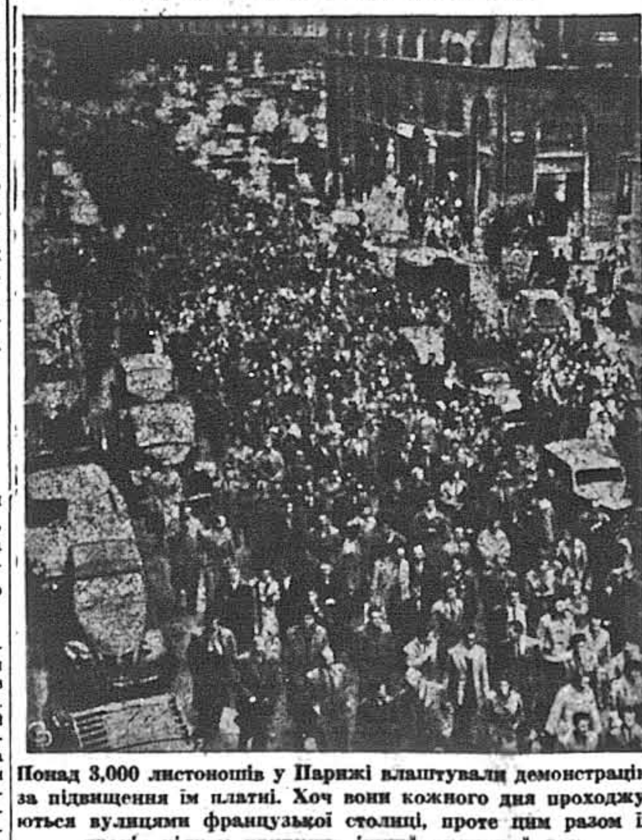
Ще понад 30 убитих у Північній Африці

Туніс. — Кінець останнього тижня позначився знову вбивством 21 особи в Тунісі і 10 в Альжирі. З того числа 20 осіб — туніські терористи, що з ними французький військовий відділ мав криваву сутичку в східній частині краю. Знову в Альжирі прийшло до подібної сутички в горах, при чому згинуло 5 автохтонів і 2 французькі парашутисти. Тим часом переговори між французьким урядом і націоналістичним автономним урядом в Тунісі над поширенням автономії того краю — ведуться далі. У столиці Тунісії розпочався конґрес націоналістичної партії для передискутування французького проєкту нової автономії для цієї країни. Наради є тайні.

Таємниця контракту з фірмою Діксон-Єйтс

Вашинґтон. — В Конґресі й досі не знають, хто перший піддав проєкт укласти договір із фірмою Діксон-Єйтс на постачання електричної енерґії атомовим фабрикам в Долині Теннесі. Між конґресменами панує велике зацікавлення в цій справі, і деякі з них немов „детективи" стараються розв'язати цю таємницю. Конґресмен Мелвін Прайс належить до цих „детективів", і йому вдалося впасти на здогад, що перші заговорили про цей контракт Додж і Гафес, — бувший і теперішній директор Бюджетового Бюра. Голова Комісії Атомової Енерґії адмірал Луїс Л. Стравс і директори Бюджетового Бюра заперечили, будімто вони перші піднесли справу цього контракту. Гадають, що справа контракту з фірмою Діксон-Єйтс забере багато часу в дискусіях 84-го Конґресу, бо демократи заповідають завзяту боротьбу, твердячи, що це була умова, некорисна для державної скарбниці.

ЛИСТОНОШІ ВИЙШЛИ НА ПРОХІД

Понад 3,000 листонош у Парижі влаштували демонстрацію за підвищення їм платні. Хоч вони кожного дня проходжуються вулицями французької столиці, проте цим разом їх прохід цілком причинив інший вуличний рух.

Андрій Цебак відзначений медалею за 45-річну працю

Ґери, Індіяна. — Щоденник „Ґери Пост Трібюн" повідомляє про відзначення українця Андрія Цебака медалею за 45-літню безперервну працю в фірмі Ґери Ю. С. Стіл Корпорейшен. Церемонія відзначення відбулася в Ґери готелі на окремому бенкеті, а медалю вручив Цебакові асистент генерального суперінтендента Пол Томас. Таку саму медалю дістали й три інші робітники. Андрій Цебак бере активну участь в українському житті в цій місцевості, і святкував не тільки 45-річчя праці в цій фірмі, але й 45-річчя діяльности на пості секретаря 100-го Відділу Українського Народного Союзу в Ґери, Індіяна.

● У Френкліні в Тексасі відзначив 112-ті роковини з дня свого народження ветеран з громадянської війни Волтер В. Вільямс. Дванадцятеро дітей прийшли скласти йому побажання. Його друга, 80-річна жінка просить Бога продовжити їй віку, щоб могла ним піклуватись. Вільямс належав до конфедератів і бився проти північної Унії.

В АМЕРИЦІ

● Під час полювання в стейті Огайо президент Айзенгавер, за пів години застрелив п'ять качок і на тому мусів скінчити, бо стейтовий закон не дозволяє стріляти більшого числа цих птахів. Його брат д-р Мілтон Айзенгавер не застрелив ніодної качки, а секретар скарбу тільки дві. Після обіду президент вполював п'ять фазанів.

● Сенат має вирішити справу догани сенаторові МекКарті за такі три його провини: 1. МекКарті не явився на Сенатську Комісію, яка мала вирішити справу складок на його виборчу кампанію в 1952 році, чим образив Сенат. 2. Цим своїм вчинком він образив також п'ятьох членів цієї комісії. 3. Він заслуговує на догану за невідповідну поведінку супроти генерала бриґади Ралфа В. Цвікера, якого назвав негідним носити військовий мундур.

● Панна Марґарет Джорґенсон 1951 року, виходячи з винди в готелі у Шікаґо познайомилась з паном Джозефом Кобутом і чотири години провела з ним в розмові. Після того вона з ним листувалася. Вмираючи, вона залишила йому свою фарму, вартости 40,000 долярів. Родина померлої програла судовий процес з п. Кобутом.

● Від 1 квітня до 30 червня 1955 мають покликати до військової служби 1,275 лікарів і 459 дентистів. З цього числа 825 лікарів піде до армії, 200 — до фльоти і 250 — до летунства. 309 дентистів підуть до армії, а 150 — до летунства.

● Внаслідок чотирьох гураґанів, що шаліли в районі Карибського моря, в ЗДА і Канаді, загинуло більше як 300 осіб і спричинено шкоди на 1,355,000,000 долярів. Лондонське асекураційне товариство Ллойд мусить заплатити за шкоду, заподіяну цими гураґанами 112 мільйонів долярів.

В СВІТІ

● У Західній Німеччині відправляли минулої неділі поминки по німцях, поляглих у двох світових війнах. В цілій державі прапори були спущені до половини щоглі. В Бонні відбулось жалібне засідання парляменту, на якому канцлер Аденауер виголосив промову до німецького народу, в якій заявив, що пам'ять про 9 мільйонів поляглих спонукує до праці для миру.

● У Римі засновано комітет італійських жінок, які рішили звернутися до жінок у всьому світі із закликом зібрати кошти на побудову величавої церкви в честь Пресвятої Діви для відзначення ювілейного Марійського року. Голова цього комітету — княжна Марчелля Пачеллі, дружина одного з братаничів теперішнього Папи.

● У Лондоні суд мусів стати в обороні автобусових водіїв, що їх публіка лаяла, а то й побивала. Автобусові водії викликали проти себе обурення лондонської публіки своїм демонстраційним страйком, який розпочали без попередження, так що мільйони людей на цьому потерпіли. Суддя наложив кілька грошевих кар на осіб, що штовхали водіїв, лаялися або відмовлялись платити за квиток.

● Совєтські астрономи оприлюднили висліди своїх останніх студій над Марсом, роблені головно з астрономічної обсерваторії в Тбілісі. Вони зробили коло 700 світлин, на основі яких твердять, що на Марсі зайшли „феноменальні зміни". Плянета Марс, мовляв, окутана тонким серпанком, як звичайно, а на ній утворилися нові темні плями. Як відомо, існує теорія, що мряка довкола Марса є водною парою, отже є доказом, що там є вода, а де є вода, там мають бути живі створіння. Лінії на Марсі — це мовляв, якісь канали, чи велетенські будови, — діло людських рук.

● Один грецький часопис приніс вістку, що комуно-альбанська влада перевела екзекуцію на 71-річному архиєпископові греко-православної Церкви, Христофорі Кісіні, який кілька років перебував в ув'язненні.

СВОБОДА SVOBODA
Український щоденник UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.
Entered as Second Class mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА		SUBSCRIPTION RATES:	
Річно	$10.00	One year	$10.00
Пів року	5.25	Six months	5.25
Три місяці	2.75	Three months	2.75

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.
За оголошення редакція не відповідає і не зобов'язується повертати незамовлені матеріяли.
Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

РОЗДУМУВАННЯ

Цьогорічне „Свято Ветеранів" (замість давнього „Свята Перемир'я") набрало значення ще й тому, що в цей день 48,000 імігрантів стали повноправними громадянами З'єдинених Держав Америки. Переглядаючи нюйоркську пресу, певну світлин з натуралізаційних урочистостей, побачили ми в „Ню Йорк Джорнел Америкен" велику світлину з новими американськими громадянами, на переді якої стоять дві жінки, обличчя яких були заллялі слізьми. Прізвища цих жінок, подані під світлиною, типово українські.

Що ж говорили ті сумом повиті обличчя? Що за думки давили їх серця, зокрема тої, що втратила сина у війні? Якраз на це натякнув американський репортер, зв'язуючи церемонію наділення громадянства з воєнними жертвами, з тими, що віддали життя за високі ідеали і живуть між нами, як інваліди, чи може згинули так, що й не знати їхніх імен, чи навіть місця, де їх в землю закопано, як є з багатьома українськими вояками. Все це могло відбиватись теж і на обличчях тих українських жінок, що їх відзначено на згаданій світлині.

Але які потрясаючі не були б наші зворушення при того роду спогадах і урочистостях, чи не важливіше є те, як ми ставимось в нашому щоденному житті до тих ідеалів, за які віддали своє життя інші з нас, наші друзі, по крові й ідеї, чи може наші власні діти чи батьки. На таку тему заговорив у „Свято Ветеранів" колумніст Г. І. Филипс, нав'язуючи свої рефлексії до Гробу Незнаного Вояка з написом: „Тут спочиває осяяний славою американський вояк, відомий тільки єдиному Богові". Ніхто не знає, як він зветься, чи він англосаського походження, чи якого іншого, чи він з міста, чи з села, чи син мільйонерів, чи бідаків. Одно певне: він умер як герой. Відоме й друге: „Тут Він спочиває . . ."

Та насувається ще одно важливе питання. Чи цей вояк дійсно спочиває? Бо як може будь-який вояк, мертвий чи живий, дійсно „спочивати", коли погляне на те, що діється тепер на світі з тими високими ідеалами, за здійснення яких він боровся? Де ж ділася „забезпека демократії" в світі, за що боролися і гинули під час другої світової війни? Як є з „війною, що мала бути кінцем усіх воєн", і як є з „боротьбою, щоб пережити"? Чи все це не пусті фрази і чи не нагадують вони нам те осіннє листя, що спадає з дерев, якими прикрашено місця, де стоять пам'ятники, присвячені Незнаному Воякові! До того цей Вояк не є відомий тільки єдиному Богові, — Його образ мають у своїх серцях рідні й знайомі, а в першу чергу мають Його у серці матері, такі як та, що заливалась слізьми, коли ставала громадянкою вільної Америки. Цей Вояк, пише Филипс, має багато дечого нам сказати, величного, ідейного й благородного. Але що ми можемо йому доброго сказати, крім подяки за геройську поведінку і посвяту. Хіба, кінчить Филипс, тільки таке: „Спасибі Тобі за посвяту. Але прикро нам ствердити, що „ми її не варті".

Це тільки один з багатьох прикладів американської самокритики в такі моменти, які для цього надаються, бо саме тоді трапляють до розуму і серця.

Про українських вояків і героїв згадуємо майже на кожному національному святі, на вічах і на звичайних зібраннях. Герої та їхні діла постійно на наших устах. Але як є з нашими власними ділами? Незнаних Вояків-Героїв маємо більше, ніж будь-який інший нарід. Теж і ми не знаємо, з якого вони села чи міста, з якої партії й з якого середовища. Знаємо тільки те, що віддали життя за найвищі ідеали нації й людства. Виходило б, що ці наші герої промовляють до нас часто, як на народних святах, так і на політичних маніфестаціях різних наших груп та середовищ. Але якою мовою ми говоримо до них? Що великого й благородного ми їм передаємо від себе, коли голосимо, що йдемо їхніми слідами? Ніхто від нас не вимагає такого, що коштує життя, тільки доказу розумом, самодисципліною і характером, та ще й невеличкою матеріяльною пожертвою, що ми гідні тих, які склали найвищу жертву. Скільки ж між нами таких, що готові й на таке мале діло? Чи розваживши щиро ту гірку у нас проблему, не доводиться й нам сказати словами Филипса: Прикро нам ствердити, але ми таки не варті посвяти наших героїв!

Але — на щастя — варті їх ті, що там на рідних землях мучаться, терплять і гинуть, обороняючи своє рідне.

НОВЕ І СТАРЕ

(Думки з приводу роковин большевицької революції)

Підсовєтські народи в перших днях листопада знов, як і в минулому мусіли святкувати ювілей большевицького перевороту, що стався 7 листопада 1917 р. (25 жовтня за старим стилем). Багато написано книжок і статтей про большевицьку революцію та її коріння — европейське і суто-російське (чи краще — московське). Чим далі, тим ясніше стає дослідникам совєтської держави, що большевицька революція не була затією купки „божевільних змовників", а мала глибоке коріння в попередньому політичному і суспільному розвитку Росії-Московщини.

Коли порівняти розвиток країн Західньої Европи з розвитком Московщини, то видно, як демократичний лад органічно виростав в народах західньої цивілізації. Реформація в Західній Европі дала почин для вільної думки в справах релігійних і для демократичної організації суспільства (у нас в Україні зародками такої демократичної організації були церковні братства). Одночасно йшла боротьба шляхти і міщанства проти абсолютних монархій, за участь в управі державою. Королі мусіли числитися з волею вільних станів — аристократії, шляхти, духовенства і міщанства, — які творили станові парляменти-сойми, з законодатними правами. Англія могла розвинути своє правління парляменту поширивши права участи в управі державою з невеликої групи аристократії на чимраз більші суспільні верстви народу. Завершенням цього розвитку було наділення всіх громадян (також жіноцтва) в цій країні правом вибирати послів до парляменту. Велику ролю в розвитку демократизму в Англії мали різні релігійні течії, незгідні з державною англіканською Церквою. (Це — так звані — не-конформісти, по-нашому — „не-узгіднені".). Не-конформісти відстоювали своє громадянське право вірити і молитися Богу так, як їм веліла їх совість. Шануючи чуже релігійне переконання не-конформісти вимагали від інших пошани до їх віри, до їх політичних поглядів і т. д. Бо демократія, в своїй основі, спирається на громадян, які мають чуття своєї людської гідности і які готові ті права при всіх обставинах боронити „аж до горла", як у нас казали у старовину.

Московщина в своїм розвитку пішла іншим шляхом. Цар Іван Лютий знищив у кінці 16 віку княжу аристократію, яка брала участь в управі державою. Натомість він завів терористичну організацію — „опріччину" набрану з людей усякого стану, які, задля „лакомства нещасного", готові були виконувати волю самодержавного царя. „Земські собори", які скликали царі пізніше, мусіли безумовно виконувати накази монарха і не сміли робити опозиції царському урядові. Та аристократія, яку створили самодержавні царі, була „аристократією холопів", без своїх індивідуальних прав, без людської і громадянської гідности. Таку „аристократію" створив цар Петро І, надавши княжі титули всяким вискочкам, як Меншиков, Шафіров і ін., яких він міг піднести „із грязі в князі" і, навпаки, вернути знов „у грязь". Про цю холопську аристократію казав цар Павло І:

„У мене тільки той вельможа, на кого я дивлюся, і лише до того часу, поки я на нього дивлюся" . . .

Російська аристократія так і не доросла в 19 віці до політичного значення. Це були „служилі люди", покірні волі самодержавних монархів. Що й казати про інші верстви суспільства? Там пошани до власної людської гідности було ще менше. І коли в листопаді 1917 року нечисленна група большевиків зробила державний переворот, а в січні 1918 року Ленін звелів розігнати вільно вибрану Установчу Раду то не знайшлося сил у російськім народі обороняти право і законність. Сила деспотичної тиранії була в Росії така велика, що большевицький уряд міг уже зразу після листопада 1917 року послати своє військо на Україну та в інші неросійські провінції царської імперії, щоб накинути їм комуністичну диктатуру. Таким чином Росія, не мавши пошани до права і закону у себе, накинула свій „стиль" і іншим народам, затопивши їх свободу і національну гідність. Цей процес не закінчився й досі. Московська деспотична традиційна система, злучена з ідеєю „світової революції", стала світовою небезпекою.

П. А.

Василь Лев

НАУКОВІ ДОСЯГНЕННЯ НТШ В ДІЛЯНЦІ ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВА

Наукове Товариство ім. Шевченка, що впродовж свого 80-літнього існування об'єднало не тільки всіх українських діячів культури, але й чужинців, які цікавилися питанням українознавства, розгорнуло широку науково-дослідну й видавничу діяльність також на полі літератури й літературознавства. Як в житті цілого Товариства, так і в ділянці дослідів над літературознавством, праця НТШ поділялася на дві основні фази, залежні від статутових напрямних Товариства: 1. Товариство ім. Шевченка (літературне — 1874-1892) і 2. Наукове Товариство ім. Шевченка (від 1892 р.).

В першій фазі свого існування Т-во ім. Шевченка звернуло свою увагу на видавання передусім літературних творів, тоді як „Просвіта" (заснована 1868) стала видавати книжки й журнали для широких мас українського суспільства, передусім для селян. Т-во ім. Шевченка видало твори красного письменства галицьких, а ще більше придніпрянських письменників, що, внаслідок заборони 1876 р. друкувати українські книжки в Росії, публікували свої твори в Галичині. 1885 р. Т-во ім. Шевченка перебрало видання літературного й популярно-наукового двотижневика „Зоря" і видавало його до 1897 року. Під умілим редагуванням Василя Лукича (Володимира Левицького), цей журнал об'єднав галицьких і придніпрянських працівників пера, передусім поетів, письменників і літературознавців. Тому в „Зорі" переважають твори літературні й літературознавчі розвідки і статті пера І. Нечуя-Левицького, Б. Грінченка, О. Пчілки, І. Тобілевича, О. Огоновського, І. Франка, І. Кокорудза, О. Маковея, Р. Заклинського і ін.

Коли з перетворенням Т-ва ім. Шевченка на Наукове Т-во ім. Шевченка в 1892 році спрямовано його працю передусім на наукову, утворено наукові секції з підчиненими їм комісіями, які розвинули широку науково-дослідну працю, НТШ видавало теж літературні твори з науковим опрацюванням їх, як, напр., „Кобзар" Т. Шевченка (в опрацюванні Івана Франка — 2 томи), твори Ст. Руданського (в опрацюванні А. Кримського), О. Ю. Федьковича (в опрацюванні О. Колесси та І. Кокорудза), „Енеїду" Котляревського та факсіміле першого „Кобзаря" Шевченка. Згодом видавання творів красного письменства перебрала Українсько-Руська Видавнича Спілка, тісно зв'язана з НТШ, та книгарня НТШ. Обидві установи видали до 1939 року понад 600 книжок.

А науково-дослідну працю в ділянці літератури й літературознавства перейняла Філологічна Секція з її комісіями: літературознавчою, літератури, шевченкознавства, слов'янознавства, клясичної філології, співпрацюючи з комісіями: етнографічною, етнологічною та бібліологічною. Праці видавало Т-во в „Записках" НТШ та в окремих серійних видавництвах „Збірник Філологічної Секції", „Українсько-Руський Архів", „Праці Комісії Шевченкознавства", „Пам'ятки української мови й літератури", „Праці Комісії Клясичної Філології" та спільних з іншими секціями „Стара Україна", „Сьогочасне і Минуле", „Українська Бібліотека", „Українська Книга", „Матеріяли до української бібліографії". Слід додати видання 4-томової „Історії літератури руської", О. Огоновського, вправді сьогодні вже перестарілої, одначе дотепер ще цінної джерельними матеріялами.

Тут слід згадати визначніших науковців, дійсних членів Філологічної секції або інших секцій, що працювали в ділянці літератури. Це: Іван Франко, Олександер Барвінський, Олександер Кониський, Омелян Огоновський, Осип Маковей, Остап Макарушка, Іван Верхратський, Юліян Романчук, Ілля Кокорудз, Олександер та Філарет Колесси, Михайло Павлик, Михайло Драгоманів, Іван Копач, Степан Смаль-Стоцький, Кирило Студинський, Василь Щурат, Ілярій Свєнціцький, Михайло Тершаковець, Ярослав Гординський, Михайло Возняк, Володимир Дорошенко, Іван Брик, Федір Корш, Василь Сімович, Володимир Перетц, Амвросій Андрохович, Михайло Мочульський, Леонід Білецький, Володимир Радзикевич, Титко Ревакович, Іван Стешенко, Кость Кисілевський, Роман Смаль-Стоцький, Павло Зайцев та багато інших, молодших науковців, що їх Філологічна секція об'єднує як дійсних і звичайних членів. Чимало теж чужинців є дійсними членами Філолог. секції НТШ. Найвидатніші: Ватрослав Ягіч, Іржі Полівка, Оляф Брох, Альфред Єнзен, Олександер Брюкнер, Станислав Лось, Клеренс Меннінґ, Ватсон Кірконнел.

У дослідах над літературою та літературознавством перше місце займає вивчення Шевченкової творчости. Олександер Кониський присвятив увагу біографії поета та оцінці його творів. Його основна монографія про Тараса Шевченка-Грушівського друкована в перших томах „Записок" НТШ й видана окремо, містить багато біографічного й літературно-критичного матеріялу, на якому базуються всі нові праці про Шевченка, дарма що монографія на сьогодні вже трохи перестаріла.

Олександер Колесса спробував провести паралелю між деякими творами Шевченка та Міцкевича, і в результаті виказав великий вплив польського поета на українського („Шевченко і Міцкевич", ЗНТШ 1894, III, 136-152). Проти його поглядів виступив В. Щурат у праці „Шевченко і поляки", в якій виказав деякі однобічні погляди О. Колесси, при чому ствердив подібне культурно-соціяльне підложжя для творчої тематики українського й польського поетів.

Далі слід відмітити праці Степана Смаль-Стоцького з інтерпретаціями важливіших творів Шевченка, Ф. Колесси про ритміку Шевченкової поезії, Євшана і Стешенка, що дають вияснення психологічного підложжя творчости Шевченка. Історично-літературні досліди над творчістю поета публікують Іван Франко, К. Студинський, Ю. Романчук, М. Возняк, С. Єфремов, Д. Лукіянович, П. Лушпинський, М. Рудницький, І. Брик, Л. Білецький, П. Богацький, І. Борщак, С. Балей, К. Широцький, Л. Луців, Новицький, С. Никифоряк, Є. Ю. Пеленський. В їхніх працях висвітлені окремі питання з творчости поета, що відносяться до змісту й форми його творів та впливу на українське суспільство і на нову нашу поезію. Вкінці шведський учений Альфред Єнзен написав монографію про життя і творчість Тараса Шевченка (Taras Schewtschenko. Ein ukrainisches Dichterleben, Wien, 1916), а основну біографічну студію про Шевченка дав П. Зайцев.

Кожна літературна епоха була предметом дослідів учених, згуртованих у Філологічній секції НТШ. Починаючи від найстарішої української літератури, маємо велику працю І. Франка про апокрифи й легенди, які він списав з українських рукописів і видав з критичними поясненнями й опрацюванням їх джерел та походження в 5 томах, студію про середньовічну східню повість про Варлаама і Иоасафа, перекладену на стару українську мову, В. Щурата про „Моленіє Данила Заточника", І. Свєнціцького, О. Колесси, В. Перетца, Я. Гординського, В. Бирчака про пам'ятки старої доби, зокрема про „Слово о полку Ігоревi".

Більше уваги присвячено вивченню літератури середньої доби. Спеціяльно творами полемічного письменства займаються К. Студинський і М. Возняк, вертепною драмою, віршею монаха Климента Зиновієва (В. Перетц), письменською творчістю Лаврентія Зизанія, драматичним письменством, віршею, версифікацією, лірикою релігійною та світською М. Возняк, Перетц, Я. Гординський. Їхні праці, базовані на джерельних матеріялах, висвітлюють всебічно середню добу українського письменства.

Найбільше уваги присвячено в НТШ вивченню епохи т. зв. Галицького відродження. З-під пера К. Студинського, М. Возняка, І. Франка, М. Тершаківця, А. Андроховича, Я. Гординського, В. Щурата, І. Свєнціцького, О. Маковея та ін. вийшли праці у виданнях НТШ, що основно розглядають різні питання тієї доби, стан культурно-освітний, шкільництво початкове, середнє й високе, головно розвиток Духовної Семінарії у Львові, в мурах якої виховувалися піонери літературного відродження: М. Шашкевич, Я. Головацький та І. Вагилевич, М. Устиянович, А. Могильницький, Р. Мох. Саме в працях названих учених представлено їхню творчість та обставини, в яких приходилось їм працювати над розвитком західньо-українського письменства першої половини 19 в. Особливу увагу звернув на дальший розвиток письменства І. Франко, Я. Гординський і М. Возняк.

Трохи менше уваги присвячено другій половині 19 віку і першій половині 20 в. Дослідники тієї епохи займаються вивченням зв'язків галицьких та придніпрянських письменників і діячів культури та взаємин українського письменства з чужим. Літературною діяльністю Павлика Свєнціцького зайнявся В. Радзикевич. Далі творчість інших письменників, як П. Куліша, О. Кониського, І. Франка, О. Федьковича, О. Козловського, М. Коцюбинського, Лесі Українки та ін., займаються: О. Маковей, Д. Лукіянович, М. Марковський, П. Франко, І. Свєнціцький.

Належить теж згадати про вивчання взаємин українського письменства з іншими літературами, як польською, російською, чеською, сербською, хорватською, німецькою і т. ін. Цьому питанню присвячують увагу К. Студинський, І. Свєнціцький, І. Франко, П. Лушпинський, Я. Гординський, Л. Луців, Т. Пачовський, В. Лев.

Зацікавлення літературною творчістю інших народів належить теж до тематики літературознавства НТШ. Над пізнанням творчости античного Риму і Греції працювала Комісія Клясичної Філології, заснована незадовго перед першою світовою війною. Під її фірмою видано кілька творів клясичної літератури з опрацьованими точно науковими коментарями. В „Записках" НТШ надруковано кілька праць про творчість Гете, Виспянського та ін.

Доробок НТШ в ділянці літературознавства — великий. В ньому наші науковці поклали головну увагу на основне, точне і всебічне вияснення проблеми українського письменства, на ствердження факту її самостійного розвитку і віддзеркалення в ньому культурного розвою народу, а вкінці поклали вагу на оборону українського письменства перед не завжди вірним, а то й шкідливим представленням чужинцями розвитку нашого письменства.. Імена О. Огоновського, І. Франка, К. Студинського, В. Щурата, М. Возняка, Я. Гординського, М. Тершаківця — це символи піонерської роботи в ділянці українського літературознавства під егідою Наукового Товариства ім. Шевченка.

Д-р Волод. Калина

МІЖНАРОДНІ КОНФЕРЕНЦІЇ МАТЕМАТИКІВ

В Амстердамі (Голляндія) відбулася в днях 2-9 серпня ц. р. чергова Міжнародна Конференція Математиків. Математика, наймогутніша зброя людського духа, ця найбільш екзактна наука, яку Гавс називає „королевою наук", займає сьогодні передове місце у розвитку людської культури. Хоч на перший погляд і виглядає, що серед злободенних питань т. зв. високої політики народи переходять без більшої уваги попри математичні конференції, насправді заінтересування цією областю людської культури живе і служить мірилом рівня культури даного народу.

Влаштовувати міжнародні конґреси математиків ввійшло в традицію з кінцем XIX сторіччя. Кожна відбута конференція ставала переглядом тогочасного стану розвитку математики; кожна конференція — це підсумки головних осягів у найтруднішій науковій ділянці, в її невпинному розвитку. Тому, що Організаційний Комітет ставить на програму конференції найкращі праці, кожна держава, кожен народ посилає туди найвидатніших своїх учених. Коли зважити, що апробата Організаційної Комісії їхніх доповідей одночасно встановлює своїм зв'язком міжнародне признання для їх праць, то це на ділі вислід Олімпіяди наукових цінностей. Таким чином зафіксовується новий вклад у світову математику. Тому теж всі народи дбають про свою репрезентацію в тих наукових змаганнях, дбають про добре ім'я своєї культурної нації на найвищому щаблі міжнародних зв'язків.

Треба відмітити, що й наші вчені беруть активну участь в цих осягах. Так, в 1898 р. виголосив дві доповіді на Міжнародному Конґресі Математиків у Гайдельберзі, в Німеччині, один з найвидатніших математиків XIX в. проф. Г. Ф. Вороний (помер 1907 р. в Журавці на Полтавщині). В 1924 р. виступив з доповіддю в Торонто, Канада, акад. Микола М. Крилов. В 1928 р. доповідали на Конференції в Вольонії, Італія, проф. А. К. Сушкевич і акад. Михайло П. Кравчук (засланий в 1936 р. большевиками на 20 літ каторги до Бухти Нагаєво). У вересні 1954 р. на Міжнародній Конференції Математиків в Амстердамі брав участь з двома доповідями (на пленумі і на секції теорії чисел) проф. Володимир Богун-Чудинів.

У працях названих учених зарисовується те, що називаємо „школою" в якійсь науці. Це в математиці наймаркантніші постаті т. зв. „української школи". До неї слід зачислити теж акад. Дмитра Граве (Київ, помер в 1939 році), проф. Н. Чеботарева (помер в 1946 р.), Н. Боголюбова, Н. Ахієзера, М. Куренського (знищеного большевиками в 1938 р.), В. Н. Гливенка.

З приємністю занотовуємо, що і в незавидних умовинах еміграції заіснував факт незвичайно успішного виступу на міжнародньому форумі науки, на Міжнародній Конференції Математиків в Амстердамі, і представника української науки.

Степан Женецький

У НІМЕЦЬКОМУ ПОЛОНІ

(5)

До групи, що складалася з восьми хлопців, перекладачем призначено мене. На охорону дали нам двох вояків, які залишилися з нами якийсь час у тому селі, куди нас завезли на роботу. Обидва ці вояки мали вже понад п'ятдесятку, але були дуже добрі люди. Вони не відносилися до нас вороже, як пізніше інші вахмани, з молодого покоління, що належали до есесів і були заражені хворобою викривленого німецького націоналізму. Один з них брав участь в першій світовій війні на східньому фронті, попав у московський полон і перебував два роки в Україні, працюючи в українського селянина на Полтавщині. Коли він дізнався, що ми українці, став нами піклуватися, мов рідний батько. Намагався пригадати собі українську мову, з якої пам'ятав лише „борщ", „вареники", „спасибі" та ще пару слів. Ще в поїзді став нас повчати, щоб ми забагато не працювали. „Ви їдете до баверів не на те, — говорив він — щоб наробитися, а на те, щоб перебути війну. Як бавери гонитимуть вас до роботи, не лякайтеся, приходьте до нас зі скаргою, а ми завжди вам допоможемо. Скаже баверка нести вам сто кілограмів збіжжя на горище, приїдіть до мене, а я скажу, щоб давав по 50. В неділі і і свята не працюйте, хоч би вам і наказували. Неділя є для відпочинку, а не для праці. Як подеруться вам лахи — самі не направляйте, це має зробити вам баверка. Даватимуть погано їсти — заявіть нам . . ."

Порівнюючи цих двох вахманів з іншими, які прийшли до нас пізніше, аж дивно стає, що серед німців, які загалом дуже вороже ставляться до чужинців, а тим більше до воєннополонених, та ще й польських, могли знайтися такі добрі люди?

Увечері приїхали ми до невеличкого містечка Бляйфельден у Вюртемберґії. Тут наша група розділилася: нас 8-х повезли автом до Віллінґсбаху, а решту до інших сіл. У Віллінґсбаху завели нас до дому убогої вдовиці, у якому вікна одної кімнати були обсновані дротом, — це було приміщення для нас. У тому самому домі, над нами, містилася кімната для наших вахманів, а в решті будинку жила вдовиця з двома доньками.

В домі вдовиці назбиралися люди з цілого села, головно жінки й старші чоловіки. Всі вони прийшли подивитися на нас, польських полонених. Серед них був і бюрґермайстер. Довідавшися, що я говорю по-німецьки, почав розпитували, як ми називаємося, скільки хто має років, чи знаємо сільсько-господарські роботи. Потім розмова звернула на всякі інші теми. Я сказав йому, що ми не поляки, а українці, пояснив віковічну боротьбу між поляками й українцями, розповів, що на війну Польща нас силою змобілізувала і т. п. Також і в пізніших розмовах на кожному кроці вияснював, що ми, українці, не хотіли воювати за Польщу і, де тільки могли, переходили на німецьку сторону. (Тут ще мушу зазначити, що деяким українцям, які добровільно піддавалися німцям, фронтові частини давали посвідку, що вони самі перейшли на їхню сторону. Я такої посвідки не одержав тому, мабуть, що піддався якійсь позафронтовій частині).

Такими розмовами я дуже прихильно настроїв до нас бюрґермайстра, а пізніше тих господарів, у яких ми працювали, і ціле село. Всі знали, що ми — не „полен", а „украінер".

В міжчасі принесли для нас їсти: повний кошик білого хліба з мармелядою і відро теплого солодкого какао. Цілий день їзди без їжі додав нам доброго апетиту, якого й так у нас не бракувало. Білий хліб з мармелядою і какао так усім нам засмакували, що в одну мить ми все це поїли й попили.

Бюрґермайстер сказав мені, щоб я спитав хлопців, чи не з'їли б ще чого. Хлопці, порадившись між собою, попросили переказати, що з'їли б ще трохи. Я порадив хлопцям, щоб більше не просили, бо німці ще можуть подумати, що ми не знати які ненажери. Та хлопці наполягали, мовляв, ми таки вже наїлися, але хто його знає, може німаки тільки сьогодні такі щедрі. Тому треба брати, коли дають . . .

Я сказав бюрґерґермайстрові, що за час перебування в таборі ми дуже виголодніли, і що також в поїзді сьогодні нічого не їли, тому просимо — ще. За короткий час принесли нам ще кошик білого хліба з мармелядою і ще одне відро какао. Хлопці, щоб німці не бачили, попустили паски і з'їли все принесене. Німці ще трохи з нами погуторили й порозходилися.

Бавери, у яких ми мали працювати, наперед приготовили для нас постелі й накриття. Це була субота і нам сказали, що завтра підемо до кірхи, де нас розберуть селяни, які замовили собі у військових властей полонених на роботу.

Наступного дня ранком гості повели нас до кірхи. Це була скромна будівля у готицькому стилі. Невеличкий вівтар, стіни, розмальовані сірою фарбою. Ніде ніяких прикрас, тільки невеличкий портрет Мартіна Лютера на одній із стін. Дерев'яна підлога, лавки, позначені написами, де яка фамілія повинна сідати. Присутні набожно моляться, не чути розмов, шепотів.

Після Богослуження парафіяни вийшли з кірхи, обступили нас з усіх боків і з цікавістю стали нас розглядати. Серед них були й ті бавери, до яких ми мали йти на роботу. До мене підійшов старший чоловік зі шпичастою, фавстівською борідкою:

— Чи розумієш по-німецьки? — спитав він мене.

— Так, він розуміє, — відповів за мене один з вартових.

— Комм міт! — і чоловік з шпичастою борідкою сказав мені йти з ним. Це означало, що він вибрав собі мене на працю. Решту хлопців забрали інші бавери.

Мій господар мешкав за селом, у лісі. Він вибрав мене тому, що я знав німецьку мову. Йому треба було такого робітника, що міг би служити більше до посилок, ніж до фізичної праці. Господарство у нього було невеличке: 4 штуки худоби, 7 свиней та водяний млин і тартак, що були його головним джерелом заробітку. Родина його складалася з трьох осіб: його самого, жінки й сина. Баверка була хвора, стара жінка, тому господар займався куховарством, а син провадив млин і тартак.

Дома почастували мене мої нові хлібодавці добрим обідом. Пам'ятаю, що це була смачна, яринова зупа і славні німецькі „картоффельнкльезе" зі смачною підливкою, що є німецькою національною стравою, щось як наші вареники. Після обіду господарі показали мені своє господарство. Потім господиня наготовила мені вечерю в кошику, щоб міг взяти зі собою, і я пішов на свою кватиру. Там я вже застав усіх хлопців, що теж пообідавши в своїх баверів та оглянувши їхні господарства — вернули до свого пристановища. Всі вони сиділи мовчки, похнюплені, засмучені.

(Продовження буде).

ОДИН МІСЯЦЬ ЗА ЗАЛІЗНОЮ ЗАСЛОНОЮ

(1)

Пан П. Сагайдак, кореспондент молодечого журналу „Смолоскип", що виходить у Парижі, як член французької студентської делегації відвідав наприкінці вересня ц. р. Варшаву, Москву, Ленінград, Харків, Сочі і Тбілісі. Особовим поїздом він переїхав через всю Східню Україну і відбув цілий ряд розмов, зокрема з українськими студентами. Нижче вміщуємо без змін частину його незвичайно цікавого репортажу.

Наша делегація, яка виїхала 19 вересня ц. р. в поїздку по СССР, складалась з тридцяти осіб. Між ними ані одного явно здекларованого комуніста, зате були чотири криптокомуністи. В своїй масі члени делегації були без ніякої ясно здеклярованої політичної опінії. Більшість з них — невтральні, а два — активні антикомуністи. В дійсності це сини високих французьких функціонерів і багатих підприємців. Між ними чотири дівчини і 26 чоловіків. Один з них говорив вірменською і російською мовою, а один українською, російською, польською і іншими слов'янськими мовами. Всі інші — тільки французькою. Вік делегатів 20-30 років. Студіюють — медицину, літературу, слов'янські мови, стислі науки, електротехніку.

Делегація репрезентувала студентство Франції (Ліль, Париж, Страсбург, Гренобль, Бордо, Тулюз, Ренн). Делегатів шукала і висилала Головна Асоціяція Студентів разом з УНЕФ-ом. Головою делегації назначено п. Вер'є, віцепрезидента УНЕФ-у, крім того в склад делегації входили Казенав, референт спорту УНЕФ-у, Рамбо, представник від Об'єднання Високих Шкіл Франції. Між делегатами був також кореспондент „Смолоскипу".

Після приїзду в Москву і трьохденного її оглядання, цілу делегацію розділено на дві групи. Перша група (20 студентів) відбула маршрут: Москва — Харків — Сочі — Тбілісі — Москва — Ленінград — Москва — Варшава — Берлін.

Друга група (решта: Москва — Горський — Москва — Київ — Москва — Ленінград — Москва — Ташкент — Москва — Варшава.

Делегація виїхала з Парижа 19 вересня ц. р. і повернулась 20 жовтня.

Переїжджаємо залізну заслону

Залізною заслоною в повному розумінні цього слова можна уважати кордон між Східньою Німеччиною і Польщею. Переїжджаємо його в місцевості Кумовіче. В прикордонній смузі по обох сторонах помічається багато військових. Зараз після переїзду польського кордону відбувається докладна контроля у всіх сусідніх вагонах. Нашої делегації ніхто не турбував. В часі контролі, ми відчинили двері й дивилися на цікавий спектакль.

До нашого вагону підійшли поліцаї в польських „рогатувках".

Один крикнув:

— Замкнїй джві!

Іінший додав в російській мові:

— Закрой дверь!

Коли ми не дуже собі брали до серця їхні накази, один з них брутально затріснув двері.

Пізніше мені вдалося нав'язати з ними розмову. Двох з них були сфанатизовані комуністи, третій — більш мовчав. Але все ж в багатьох випадках вони не знаходили відповіді на мої питання, тоді, як в СССР (чи в Україні, чи в Росії, чи в Грузії) всі перекладачі, всі, які нас окружували („ангели хоронителі") мали готові відповіді на всі можливі питання.

У Польщі

Переїжджаючи двічі Польщу, я відбув цілий ряд розмов з поляками й навіть з українцями, які перебувають в Польщі. Я вів розмови з подорожніми й з мешканцями Варшави.

Коли я представився хто я і звідки приїжджаю, до мене відносились з великим довір'ям і говорили цілком відкрито. Між ними я не зустрічав ані одного комуніста. На підставі моїх розмов можу з повною відповідальністю ствердити, що населення Польщі є проти комуністичної влади.

Коли ми їхали вночі, я зайшов у звичайний пасажирський вагон. Зразу нав'язав розмову. Мене окружили чотири поляки. Після довшої розмови один відкрито каже:

— Пане, нам є дуже зле, життя дуже тяжке, але я більше не можу вам про це говорити. Розкажіть про це полякам у Франції.

Ми на прощання сильно стиснули собі руки. Вони — з надією, що колись ще побачимось у інших обставинах.

В іншому місці я розмовляв з 16-17 хлопцями. Коли один помітив, що я відважно висловлюю свої протикомуністичні погляди, сказав мені:

— Нехай пан уважає, бо тут, де ви знаходитеся, тайна поліція є найсильніша, вона все знає.

Інший мене запитав, чи є багато поляків у Франції.

— Є багато, — відповів я, — а пан хотів би поїхати?

О, я зразу поїхав би, але як?

На прощання він зі зворушенням говорив:

— Передайте від нас привіт полякам у Франції!

Після цих слів вони миттю зникли. Я побачив, як у нашу сторону йшли якісь в цивілю.

В часі відвідин Варшавського університету, я відірвався від нашої делегації і зайшов до костела, який находиться напроти.

Я дійсно був зворушений тим, що побачив. Костел був набитий людьми. Були жінки й чоловіки, діти і молодь. Поруч мене стояв на колінах молодий чоловік у військовій уніформі. Він держав у руках молитовник і молився. На амвоні стояв священик і говорив проповідь. Він говорив про Бога, про любов ближнього.

В розмові на релігійні теми і про прогрес, одна студентка мені сказала:

— Знаєте, в 1950 р. ще перед своїм арештом, кардинал Вишинський сказав: „Треба знати, що не кожна зміна є прогресом". Чи не думаєте ви, що це правда?

Мене дуже здивувало часте наводження цитат зі слів кардинала Вишинського.

В зустрічі з польськими студентами дивно вражав факт, що після квітів, прийняття — в розмовах студенти були дуже здержливі. Можна було часто почути:

— Ставте нам питання, ми будемо вам відповідати. Створювалося враження, що в них немає про що нас питати.

З одним визначним польським студентським діячем ми довго дискутували справи кордонів сучасної Польщі Одра-Ніса і лінія Керзона.

Заздрість і ненависть

В Познаню я вперше за цілу поїздку побачив, що народи за залізною заслоною можуть ставити не тільки спротив, але від них можна очікувати й активної боротьби, коли на це прийшов би відповідний час.

Ми зупинились на познанській станції. Наша делегація — в люксусовому вагоні першої кляси. Поруч — такий же вагон призначений для росіян. Інші вагони — набиті „звичайними" людьми. На пероні — чекає повно людей; багато жінок з дітьми. Коли їх не хотіли впустити до нашого вагону і до сусіднього, російського, вони підняли крик. Почали вигукувати різні непристойні слова. Нас вони мали за комуністичну делегацію і ще з більшою ненавистю почали вигукувати. Коли я почав до них говорити російською мовою, в мою сторону посипалась лайка. Мені важко було розібрати їхні крики, але один який стояв близько від мене, вигукнув:

— Невже ви думаєте, що як ви говорите російською мовою, то ви Бог? Ми не боїмось таких як ви! Пускайте нас до вагону!

Проїжджаючи Польщу, я не бачив ніде сільськогосподарських машин. Люди копали бараболю звичайними лопатами. Всюди бідні села. І, всюди, на всіх найрізнородніших працях — жінки.

На терені України

Зближався для мене довгожданий день: наша поїздка в Україну. Яка та Україна, які в ній люди, яке життя... Тисячі питань робилися в моїй голові, тисячі картин ставали в уяві.

Вночі з 27 на 28 вересня ми проїздили холодні й туманні простори Росії. Сонячний ранок 28-го вересня 1954 р. зустрічав нас на кордонах України. Я з захопленням дивиться довкола. Дивився на голубінь українського неба, яке було осяяне золотим промінням сходячого сонця. Поїзд мчав все далі на південь.

Після Білгороду я запитав нашого перекладача:

— Де ми тепер знаходимось? — хоч добре я знав, що ми проїжджали кордони України.

— Це вже Україна — відповів він.

Ми проїхали ще кусень дороги й наш поїзд зупинився на якійсь невеличкій станції.

Я виглянув через напіввідкриті двері вагону і побачив... босі ноги! Босі ноги кількох жінок і дітей! І я побачив ту страшну різницю, яка визначує два світи: в тих босих ногах було сказане все для всіх нас, які ніколи, у нас, у Франції, чогось подібного не бачили!

Тут починалася Харківщина. Всюди було видно чисто побілені доми, чого майже не видно в Росії. Де-не-де звичайні цегляні, під стріхою. Біля деяких хат огороди, плоти, але біля більшости немає нічого. Немов пусткою стоять хати, хоч і видно біля них невеличкі „присадибні участки".

На полях між Білгородом і Харковом видно великі отари худоби. Переважають білі та красні корови. По селах видно багато курей. Тільки не знати, чи вони колгоспні чи приватні. На озерцях плавають гуси, рідше качки. Зразу за Білгородом видно великі поклади крейди. Села виглядають чисто, а хати більш привітні, як наприклад, в Польщі, нескажучи вже про Росію. Ця різниця вражає. Навіть інші члени делегації помітили, що ми в'їхали в цілком іншу країну, хоч різниця між людьми, їхніми одягами, їхнім виглядам — тут не дуже помічається.

У Харкові студенти дуже різняться від студентів, наприклад, в Москві. Вони більш чи майже подібні до пересічних европейців, тоді як в Московщині виразно вдаряє в очі суміш слов'янської і монгольської раси.

Немає радости

Переїжджаючи, ми побачили в одній місцевості гурму дітей. Всі з торбами на плечах, йшли до школи або зі школи. Вони були спокійні, йшли немов би над ними нависла якась сила спеціяльної дисципліни, немов якийсь страх, якесь пригноблення, яке відбирає в людини силу живучости, силу молодечого руху і гумору. Коли у Франції бачимо шкільну молодь, то видно, що це справді молодь, повна радости, життя. Вона кричить, бавиться, співає. Там цього не помітно. Коли ми в Харкові чекали в нашому автобусі біля гостиниці „Інтурист", ми побачили дітей, які повертались зі школи. Вони йшли і навіть на нас не звертали жадної уваги, хоч бачили, що ми чужинці і говорили іншою мовою. Тоді ми почали їх кликати до себе. Вони підходили несміливо і ми вступали з ними в розмову. Ані одне з тих дітей не говорило українською мовою. І тут вперше я побачив силу русифікації в Україні. З часом вони осмілились. Ми почали жартувати й накінець, немов на команду, вони почали співати російських пісень. Співали, як добре вправлений дитячий хор. Хоч ці діти зі своїх облич нагадували дітей інших країн, то за своєю поведінкою вони були якісь інші. Може я мав замало з ними стичности, може це була якась тільки спеціяльна група дітей, мені важко сказати, але все ж ті, яких я бачив, були якісь інші, як звичайно бувають у нас, у Франції.

Раз мені вдалося зайти до звичайних пасажирських вагонів, хоч нам не дуже то дозволяли, а коли хтось виходив, за ним зараз йшов перекладач. Мені прямо було цікаво побачити подорожніх. Коли, наприклад, зайти до вагону у Франції, то ви зразу бачите, що майже всі пасажири читають, в більшості газети й журнали, а почасти й книжки. Там, навпаки — перейшовши кілька вагонів, я побачив тільки 5-7 чоловік, які читали книжки. Ніхто не читав газет ні журналів, ані одна особа, тоді, як, наприклад, в Польщі все ж таки читали більше, а в одному місці я навіть знаходив журнали і газети залишені на лавках і підлозі. Вагони в СССР відзначаються тим, що вони пристосовані переважно до далеких поїздок — всі вони є поверхові, себто ви можете сидіти, а коли захочеться спати, можна положитись на спеціяльно прибудовану полицю, яка трохи закоротка, бо коли ви переходите, то обов'язково мусите зачепитись за чиїсь ноги.

Краєвиди між Білгородом і Харковом нагадують трохи Францію, з тою хіба різницею, що тут є дуже багато беріз, прекрасних білих беріз, які немов оплакують долю цієї країни. Щось символічне. Всюди цілі лани кукурудзи.

Переїжджаючи східні області України (Білгород — Харків — Ростов), ніде не бачив ані одної асфальтової дороги, а про автостраду то немає вже й мови. Дороги всі в поганому стані, вибоїсті, болотнисті.

ЦЕНТРАЛЬНИЙ СОЮЗ УКРАЇНСЬКОГО СТУДЕНТСТВА (ЦЕСУС)

В днях 18-23 жовтня відбувся на Університеті в Торонто 18-ий Конгрес Національного Союзу Канадійських Студентів (НФКУС), на який був запрошений, разом з іншими чужинецькими національними союзами й ЦЕСУС. На цей конгрес виїхав з Парижу Керівник Відділу Міжнародних Зв'язків ЦЕСУС-у, Всеволод С. Мардак, який якраз повернувся був з IV-ої Міжнародної Студентської Пресової Конференції в Ляйдені (Голляндія), якому вдалося осягнути з приватного джерела покриття коштів переїзду.

Прибувши до Монтреалю, В. С. Мардак сконтактувався з членами Управи Союзу Українських Студентів Канади (СУСК) й зв'язковим СУСК-у з ЦЕСУС-ом, Левом Винницьким й разом з ним виїхав до Торонто, де стрінувся з третім членом української делегації, Дмитром Пілецьким, який, будучи представником ЦЕСУС-у на VI-му Конгресі Національного Союзу Студентів ЗДА в серпні ц. р., значно допоміг в тому, що НФКУС запросив ЦЕСУС на свій 18-ий Конгрес. На жаль, п. Пілецький, після трьох днів участи на конгресі мусів виїхати назад до Шікаго.

Керівник Відділу Міжнародних Зв'язків ЦЕСУС-у залагодив зараз таки участь на Конференції п. Лева Винницького, як офіційного обсерватора від Союзу Українських Студентів Канади. Українська делегація втішалася надзвичайною ввічливістю збоку відповідальних НФКУС й всіх делегатів, які вповні оцінювали приїзд з Европи представника ЦЕСУС-у на їх конгрес.

У Конгресі взяли участь численні чужинецькі делегації, головно з країн латинської Америки, як також й представники національного союзу ЗДА, з якими делегація ЦЕСУС-у вдержувала надзвичайно приязні зв'язки. Представник ЦЕСУС-у В. С. Мардак виголосив, після святочного відкриття конгресу, як перший з чужинецьких делегатів, привітальну промову, яка була прийнята присутніми делегатами всіх канадійських університетських студентських організацій й чужинецькими представниками сильними оплесками.

Українська делегація брала активну участь в працях комісій, а головно в комісії міжнародних справ НФКУС, де керівник відділу міжнародних зв'язків ЦЕСУС-у брав частіше слово в дискусії, а головно в справі відносин канадійського союзу супроти комуністичного т. зв. Міжнародного Студентського Союзу (МСС). Ходило про те, щоб переконати канадійських делегатів конкретними даними про недоцільність і шкідливість вступу НФКУС у вільні члени МСС (асошіетед мембер) й про те, що таке членство не спричинить зміни політики цього студентського комінформу, про що деякі провідники канадійських студентів мріють, а дасть ще один аргумент для комуністичної пропаганди.

У висліді, пленарне засідання затвердило рішення комісії, що НФКУС не прийме ніяке членство в МСС й що ніякі виміни студентських делегацій чи інші проекти практичної співпраці з студентством поза залізною заслоною не будуть переведені за посередництвом МСС. Однак рішення, що НФКУС вишле спостерігачів на черговий конгрес МСС, не можна було оминути, а це головно тому, що канадійці ще далі надіються на те, що МСС покінчить з своєю комуністичною пропагандою й стане справжньою міжнародною студентською організацією, без ніякої політичної закраски. Щоб цю утопію бодай частинно розвіяти в делегатів, треба було бодай одного канадійця українського походження, свідомого й енергійного, який, будучи канадійцем й делегатом якоїнебудь університетської делегації, міг би був вільно виступати як на комісіях, так і на пленарних засіданні, чого ні українська ні американська делегація не могли робити.

На цім конгресі делегат ЦЕСУС-у мав нагоду затіснити й нав'язати нові зв'язки з чужинецькими делегатами, головно латино - американських країн, обговорити з представниками ЗДА проблеми міжнародної студентської співпраці в рямках все сильнішої централі антикомуністичних союзів — КОСЕК, який має свій осідок в Ляйдені в Голляндії, підготовити терен для тісної співпраці ЦЕСУС-у з новообраною управою НФКУС й залагодити справу друку історії ЦЕСУС-у канадійським союзом, якому було доручено на IV-ій Міжнародній Студентській Конференції в Істамбулі видати збір історій всіх національних союзів.

Представник СУСК-у, беручи участь в працях комісій, ознайомився з усіма проблемами зовнішньої, а головно внутрішньої політики НФКУС й нав'язавши контакт з відповідальними канадійськими канадійськими канадійськими студентами, уможливив більшу активізацію праці Союзу Укр. Студ. Канади на полі внутрішньо-організаційному, зв'язків з канадійськими університетськими й студентськими організаціями та використання українськими студентами в Канаді всіх можливостей, зв'язаних з їхніми студіями.

Пресова Служба ЦЕСУС-у

ЮВІЛЕЙ ОКСАНИ ЛЯТУРИНСЬКОЇ І ВИДАННЯ ЇЇ ТВОРІВ

Для вшанування 50-річчя найвидатнішої сучасної української поетеси, Оксани Лятуринської, гурт прихильників її творчости визнав своїм обов'язком подбати про ювілейне видання тому її поезій, до якого ввійдуть збірки: „Княжа емаль", „Гусла", і „Веселка", а весь прибуток з розпродажу призначити, як дар поетесі на дікування.

Для покриття коштів видання та й зібрання відповідного фонду, підписані вважають своєю повинністю звернутися до Українського Громадянства, особливо Українського Жіноцтва, з проханням надсилати передплату (2 дол.) й пожертви на видання поезій та й на ювілейний дар нашій поетесі.

Книга поезій віддана вже до друку в Торонті і появиться з кінцем листопада — вона й становитиме основу для влаштування літературно - мистецьких вечорів, присвячених поетесі, творче слово якої є одним з найцінніших досягнень і надбань нової української літератури.

При наявності відповідного фонду мається на увазі теж видання ілюстрованої збірки віршів поетеси для дітей п. з. „Ведрик".

Виказ пожертв, надісланих у листопаді, буде поміщений на окремій сторінці в книжці. Пізніші пожертви будуть потверджені окремою посвідкою.

Передплати, пожертви і прибутки з літературно - мистецьких вечорів просимо слати на адресу:

Ukrainian (Toronto) Credit Union
567 Bathurst St., Toronto, Ont.
Canada

із зазначенням: фонд о. Лятуринської, число конта 1,800).

За прихильників творчости поетеси і за Комітет видання: Олена Кисілевська — голова СФУЖО, д-р Галина Лащенко — культ.-осв. реф-ка СФУЖО, Улас Самчук, інж. Арсен Шумовський — за земляків-волинян, Роман Завадович, Володимир Варагура, Богдан Гошовський.

Український Літературно Мистецький Клюб
Нью Йорк, ... 2-га

Ню Йорк. — З Літературно-Мистецького Клюбу повідомляють, що в найближчу п'ятницю, 19-го листопада, там відбудеться Вечір „Веселки", нового дитячого журналу „Свободи". В програмі інформаційна частина з виступами представників Видавництва і Редакції, та літературно - мистецька частина, з участю авторів - співробітників та малих читачів „Веселки". Початок о год. 8-ій ввечері.

ВИКОНАЛИ СВІЙ ОБОВ'ЯЗОК

У цій рубриці друкуємо з признанням і подякою імена тих громадян, що прислали свою добровільну доплату до передплати „Свободи" та свою пожертву на фонд дитячого журналу „Веселка".

СПИСОК Ч. 30

С. Бук, Шікаго	$ 10	С. Кульчицький, Джордан	2
І. Зазуляк, Ню Орлеан	10	М. Кознарський, Рачестер	2
І. Штогрин, Річмонд	5	Т. Кісілевич, Флінт	2
Г. Бліхар, Филаделфія	5	О. Ратич, Балтімор	2
І. Погиба, Бентон Гарбор	5	П. Николишин, Бостон	2
М. Паращак, Бетлегем	5	Г. Сидорко, Бруклин	2
Г. Лучишко, Ню Йорк	5	М. Стефанович, Дітройт	2
Н. Стефанів, Лос Анджелес	5	Р. Станько, Перт Амбой	2
З. Юрків, Рошел Парк	5	З. Семенюк, Патерсон	2
Л. Ломиш, Дункірк	3	М. Шустакевич, Дітройт	2
М. Жук, Ню Йорк	3	С. Серединський, Балтімор,	2
Р. Ситник, Нортгемптон	3	П. Струж, Бостон	2
І. Попович, Клівленд	3	Є. Палієвич, Блумфілд Гілс	2
Д. Шмидрак, Клівленд	3	С. Орищин, Лейквуд	2
О. Нішко, Шікаго	3	М. Овдієнко, Кормеїг	2
І. Байляк, Трой	3	Р. Возівчок, Сиракюз	2
І. Лівчишин, МкАду	3	о. В. Варварів, Вашингтон	2
Г. Ясейко, Ню Йорк	3	М. Бибачинський, Ню Йорк	2
С. Чайківський, Ню Йорк	3	Ф. Гордон, Нюарк	2
К. Бачинський, Клівленд	2	Гарасимчук, Ню Йорк	2
В. Врездун, Клівленд	2	М. Голінко, Трентон	2
М. Бундик, Літл Фолс	2	В. Зелез, Рачестер	2
П. Бойчук, Ню Гейвен	2	С. Панчак, Ніагра Фолс	1
Я. Хандога, Бронкс	2	П. Лучків, Шікаго	1
В. Чубатий, Бетлегем	2	Н. Ваннік, Шікаго	1
Р. Чучкевич, Клівленд	2	М. Кравчик, Балтімор	1
Б. Фостик, Шікаго	2	А. Янішевський, Гартфорд	1
М. Марушка, Шікаго	2	С. Грицелик, Рачестер	1
Інж. Р. Мельник, Честер	2	М. Гороховянка, Лейквуд	1
Г. Кузів, Виандот	2	Г. Сокіл, Велеин	1
Н. Рой, Дітройт	2	П. Сливінський, Бріджпорт	1
В. Прядка, Филаделфія	2	Я. Краус, Флінт	1
І. Романишин, Трой	2	Т. Захарчук, Балтімор	1
Т. Тревич, Филаделфія	2	Д. Валацький, Рачестер	1
Ю. Торбич, Нюарк	2	А. Зекела, Джексон	1
Р. Лазарчук, Дітройт	2	А. Кулас, Шікаго	1
Є. Мисько, Шікаго	2		
О. Притулик, Монтреал	2	Разом	$ 189.00
П. Пашкович, Нюбург	2	Раніше проголошено	7,462.36
П. Такой, Джерзі Сіті	2		
Р. Тенетило, Колдейл	2	Разом вплинуло	$ 7,651,36
М. Куць, Клівленд	2	на фонд „Веселки".	

Повідомлення, що ціна оголошення величини 1 інча через 1 колонку виносить $1.40. Проситься належитість (відповідно до величини оголошення) пересилати разом з текстом.
Адміністрація.

Найшвидший і найдешевший транспорт для пошти

Вашингтон. — Директорка Відділу Транспорту в поштовому департаменті д-р Беатріс Ейтчісон заявила, що вона не думає перевозити поштові пересилки одним тільки родом транспорту, а буде послуговуватися літаками, гелікоптерами, поїздами, вантажними автами і навіть кіньми, що тільки доставляти пошту адресатам якнайшвидше і найдешевше. В 1830 році Лінія Балтимор енд Огайо перевозила пошту „поштовими каретами", а в 1925 році на залізничних лініях в ЗДА було вже для цього 19,404 поштових вагонів. В 1953 році таких вагонів було вже тільки 5,062, бо значну частину поштових посилок перевозиться тепер автами. В останніх роках залізничі лінії кілька разів домагалися підвищення оплати за перевіз пошти, і треба було їм це підвищення дати. Тому департамент пошти мусить шукати нових транспортових засобів в літаках і гелікоптерах.

Організація „Для Америки" шукає десять мільйонів прихильників

Шікаго, Ілл. — Представники організації „Для Америки" заявили, що їхньої організації в кожному стейті вже належать по кілька тисяч членів, чоловіків і жінок, і то з обох головних партій. Але ця організація хотіла б мати між своїми прихильниками 10 мільйонів американських громадян. Цю організацію започаткував полковник Роберт МекКормік, редактор і видавець щоденника „Шікаго Трібюн". „Для Америки" має своїм завданням „поборювати супернаціоналізм і інтернаціоналізм" і працювати в напрямі „оборони прав стейтів" і „освіченого націоналізму". На обіді, який відбувся в Шікаго, повідомлено, що до організації „Для Америки" приступили 43 визначні особи в ЗДА, між ними п'ять емеритованих генералів, емеритований адмірал та визначні промисловці, виховники, журналісти, видавці і правники. Між генералами є такі: А. С. Ведемеєр і Марк В. Кларк, а з адміралів належить до цієї організації Бен Морріл.

ДОМАГАЮТЬСЯ ПРОТИ-КОМУНІСТИЧНОЇ ПРИСЯГИ ВІД СТОЛЯРІВ І ТЕСЛЯРІВ

Клівленд, Огайо. — Голова Об'єднаного Братства Теслярів і Столярів, яке нараховує 820,000 членів у 2,903 відділах, — Моріс А. Гачесон пропонує змінити статут цієї робітничої спілки в такий спосіб, щоб від членів, які запідозрені в комунізмі, можна було домагатися присяги льояльности. Це домагання Гачесона вміщене в тексті промови, яку він має виголосити на відкритті генеральної конвенції цієї організації. „Я переконаний, каже Гачесон, що Відділ повинен мати право домагатися від члена, супроти якого є підозріння в приналежності до комунізму, щоб він підписав заяву, що не є комуністом. Відмова підписати таку заяву — буде рівнозначна з признанням до вини". Теслярі ще від 1926 року не допускають до своєї організації комуністів, але Гачесон хоче, щоб боротьба проти замаскованих комуністів була оформлена статутово.

● **Товариство Американських Дентистів** більшістю 235 до 152 голосів відкинуло пропозицію просити Конгрес про те, щоб і дентистів включено до системи соціяльного забезпечення.

Ставайте членами Українського Народного Союзу, а тим самим і співласниками 16-мільйонового майна УНСоюзу.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ УНС

НЮ ЙОРК, Н. Й. — Місячні збори 117 Відділу, Т-во Запорозької Січі, відбудуться в суботу, 20-го листопада ц.р. в год. 8-ій веч., в домівці при 33 Е. 7. вул. в Ню Йорку. Просимо всіх членів явитися на збори. — С. Кучма, предс.; В. Калина, фін. секр.

ДЖЕРЗІ СИТІ, Н. ДЖ. — Тов. Український Клюб Поступовий, від. 70, повідомляє місцевих і позамісцевих членів, що місячні збори відбудуться в середу, 17 листопада, о год. 7.30 вечором, в УНДомі при Фліт вул. Обов'язком кожного члена є прийти на збори і заплатити свою вкладку. Позамісцеві члени хай посилають свої вкладки Мані Ордером або чеком. Довгунові члени повинні вже на тих зборах вирівняти свій довг та не відкладати аж до кінця року, бо секретар має приготовити звіт на річні збори. Хто не вирівняє довгу якнайскорше, буде суспендований. — П. Костик, предс.; І. Патуляк, кас.; В. Кушнір, секр.

БОФАЛО, Н. Й. — В-во св. о. Николая відд. 127 повідомляє, що місячні збори відбудуться в неділю, 21-го листопада, в церковній залі при Фільмор і Онейда вул., зараз по співанні Служби Божої. Урядники пола[г]одують справи також і в 4-ту неділю в згаданий час і залі. Проситься всіх членів приходити і вирівняти вкладки. Суспендованих членів проситься вирівняти свій довг, щоб можна наново прийняти. Пригадуємо членам про наш дитячий журнал „Веселку", можна зложити при плаченні місячних вкладок. — І. Вула, предс.; П. Володка, фін. секр. М. Левицький, рек. секр.

АСТОРІЯ, Л. АЙ. — Місячні збори В-ва св. о. Николая відд. 8 відбудуться в суботу, 20-го листопада, о год. 7:30 веч., в залі У. Д. Гор. Клюбу, 25-06 — 31 вул. Проситься всіх членів прибути на збори, бо є важні справи до рішення. Проситься всіх українців, які не є членами У. Н. Союзу прийти і вписати в члени себе і своїх дітей. — М. Ливицький, предс.; Гр. Василик, кас.; П. Варчич, секр.

ФІЛАДЕЛФІЯ, ПА. — Т-во ім. І. Франка, відд. 83, завідомляє своїх членів, що місячні звичайні збори відбудуться в неділю, 21. листопада, о год. 1. попол., в залі Тов. Горожан, 847 Норт Френклин вул. Проситься членів прибути на ці збори, бо в місяці листопаді замикається рахунки і кожний член повинен вирівняти свої вкладки по день 25. листопада. — С.Л. Чорномаз, секр.

ШІКАГО, ІЛЛ. — Місячні збори Т-ва ім. Т. Шевченка, відбудуться в неділю, 21-го листопада, о 12-ій год. вполудне, у залі при 2250 В. Кортез вул. Проситься членів прийти і вирівняти вкладки. — Когут, секр.

ПАТЕРСОН, Н. ДЖ. — Місячні збори Т-ва ім. Т. Шевченка, відбудуться в суботу, 20. листопада, о год. 7:30 вечір, при 465 Мейн вул. Просимо всіх на збори. — І. Вурний, секр.

ФІЛАДЕЛФІЯ, ПА. — 397 відділ повідомляє своїх членів, що побір складок буде в суботу, 20. лист., 7:30 веч. і в неділю, 21. від год. 12-2-ої. Просимо членів вирівнювати залеглості, щоб не наражати себе на суспенду. Також збираємо датки на Веселку. — М. Субтельний, О. Шогрин.

НЮ ЙОРК, Н. Й. — Місячні збори Т-ва „Дністер", відд. 361, відбудуться в суботу, 20. листопада, о год. 8-ій увечорі, у власній домівці при 119 Ave. A. I поверх. Будуть звіти: фінансовий, опікунів хворих, з балю, з діяльности домівки, кореспонденція, біжучі справи, устійнення речення річних бизнесових і виборчих зборів. Перед зборами приймається вплати членських внесків. — М. Малетич, предс.; П. Кучма, фін. секр.; В. Випиванний, кас.; В. Варагура, рек. секр.

НЮ ГЕЙВЕН, КОНН. — Т-во „Любов", відд. 370, повідомляє, що місячні збори відбудуться в неділю, 21-го листопада, як звичайно третя неділя в місяці, в церковній залі при 127 Парк Ст., зараз по Сл. Божій. Збли[ж]ається кінець ділового року, тож просимо всіх членів, які є залеглі, вирівняти свої вплати. Минулого місяця була збірка на „Веселку" і наше Т-во лише вислало $12 — якщо хочемо дбати про нашу молодь, щоб була вихована в українськім дусі, мусимо, родичі, подбати за нашу пресу, отож просимо принести свій грошовий дарунок на фонд „Веселки". — К. Стасюк, предс.; І. Куць, кас.; В. Голубович, рек. секр.; В. Гіна, секр.

ФІЛАДЕЛФІЯ, ПА. — Звичайні місячні збори членів Т-ва св. Юрія, відд. 239, відбудуться як звичайно в третю суботу місяця, дня 20. листопада, в домі Укр. Амер. Горожан при 847 N. Franklin вул. Пригадується про обов'язок своєчасного вплачування членських вкладок. Секретар буде урядувати від год. 4:30 до 7:30. — Д-р В. Галан, предс.; М. Ковальчук, секр.

РАЧЕСТЕР, Н. Й. — В-во св. Иосафата, відд. 217, повідомляє своїх членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 21. листопада, в параф. залі, о год. 2. попол. Проситься всіх членів явитися на зборах, бо є важні справи. Проситься довгуючих членів вирівняти залеглості до кінця року. — В. Колодинський, предс.; А. Іванів, фін. секр.; І. Деркач, кас.; В. Гречух, рек. секр.

АЛЕНТАВН, ПА. — Бр. св. Арх. Михаїла, відд. 147, повідомляє своїх членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 21-го листопада, в параф. залі, 803 Фронт стр., о 2-ій год. попол. Просимо членів прийти на зборі. Повідомляємо довгуючих членів, що вирівняти свої вкладки; членів, що не заплатять своїх вкладок цього місяця на зборах, будуть суспендовані. — І. Заставський, предс.; Г. Віленський, кас.; І. Федорак, секр.

НЮАРК, Н. ДЖ. — Т-во Чорноморська Січ, відд. 14, повідомляє своїх членів, що місячні збори відбудуться в понеділок, 22. листопада, 8. вечір, в Січовім Домі при 508 — 18 Евеню. Проситься всіх членів прийти і заплатити свої вкладки та вирівняти залеглості. Суспендовані члени можуть прийти на збори і вирівняти довги і будуть прийняті без жадних втрат. — М. Васараб, предс.; М. Демків, кас.; М. П. Отрок, секр.

АНСОНІЯ, КОНН. — Т-во ім. А. Вовчевського, відд. 10, повідомляє своїх членів, що збори відбудуться в неділю, 21. листопада, зараз по першій Сл. Божій, в парафіяльній залі. Проситься всіх членів прибути на збори і вирівняти свій довг. — М. Хома, предс.; В. Глива, секр.

ГАРТФОРД, КОНН. — Відд. 277 повідомляє, що чергові місячні збори відбудуться в неділю, 21. листопада, о год. 2-ій попол., в Укр. Ам. Горожанськім Клюбі, в кімнатах на II поверсі. З огляду на закінчення року проситься задовгих членів вирівняти свої залеглості. — В. Дерлиця, предс.; Є. Гомотюк, секр.

ШІКАГО, ІЛЛ. — Місячні збори Т-ва Рождества Преч. Діви Марії, відд. 259, відбудуться в неділю, 21-го листопада, в церковній залі, 4952 So. Paulina St., о год. 2-ій попол. — П. Трусик, рек. секр.

Об'єднання б. Вояків Українців Америки, Відділ в Дітройті

Ділимося сумною вісткою з нашим Членством і Громадянством, що дня 11-го листопада 1954, по довгій недузі, на 62-му році життя, упокоївся

бл. п. проф. Євген Яворівський,

Поручник У.Г.А., наш член і довголітній секретар Управи, голова Від. Об'єднання Українців „Самопоміч", член Гол. Управи „Вільна Громада", основоположник Української Читальні в Дітройті, член основник Кред. Спілки „Самопоміч" і діяльний член багатьох організацій і товариств.

Похорон відбувся дня 13-го листопада.

УПРАВА ВІДДІЛУ.

Ділимося сумною вісткою, що дня 7-го листопада по довгій і тяжкій недузі прийняв Найсвятіші Тайни

помер у Дітройті у віці 49 літ

Наш дорогий, незабутний Муж, Батько, Брат і Шваґер

Сл. п. МИХАЙЛО ТРІЛЬ,

креслляр "Chrysler Cor.", б. спортовий виховник молоді і організатор „Соколів" у Зах. Україні, б. студент права Львівського Університету.

Тіло Покійного перенесено з церкви Непороч. Зачат. на вічний спочинок на кладовище Mt. Olivet.

Щиро дякуємо Родині п.п. Тирів, п. Кітцул, п. Кривим, п. Вабій, які в часі довгої недуги жертвенно помагали Покійному.

Дякуємо всім Його Друзям і Приятелям, які чимнебудь прислужились в часі його недуги і тим, які віддали Покійному останню прислугу,

Окремо дякуємо організації „Укр. Золотого Хреста" в Гемтремк, співробітникам фірми "Chrysler", пані Ганиш, п-ві Ляшові і п. Інж. Пальчукові з Каліфорнії за матеріяльну допомогу і окремо п. д-р О. Марічакові за останні теплі слова прощання на Могилі.

Родина: ТРІЛЬ - ДАЦКО.

„УКРАЇНСЬКИЙ ЛІКАР"
Д-ра А. Т. КІБЗЕЯ
Нове доповнене і виправлене видання. Книжка охоплює всі недуги і подає способи їх лікування.
„УКРАЇНСЬКИЙ ЛІКАР" В КОЖНІЙ УКР. ХАТІ!
Ціна $6.00.
Замовлення з належитістю надсилати:
"SVOBODA", 81-83 Grand St., Jersey City 3, N. J.

ТАРЗАН, ч. 3369. Випробування

Та коли мавполюдина не кинулась на нещасливого, хитрий його мозок почав діяти.

Перемагаючи свій страх, Гарріґен підступив ближче і обережно обійшов мавполюдину.

Час від часу на його змореному обличчі відбивалися страх і подив. Тарзан сміявся в душі.